

XVII Encuentro de los Pueblos del Parque Natural de la Sierra de Espadán

Parcs Naturals

de la Comunitat Valenciana

Almedíjar

28 de septiembre de 2019

GENERALITAT
VALENCIANA

parc natural
de la serra
d'espada

ALJUB

Nº 25. JUL-SEP 19

INFO trimestral del Parc Natural de la Serra d'Espadà

01

EDITORIAL

01. XVII Trobada dels pobles del Parc Natural.

03

DINAMITZACIÓ DEL TERRITORI

03. Mini-trobada a Matet.

04. Mini-trobada especial amb representants de la Convenció de Faro. Patrimoni cultural.

05. Mesa de treball "Lluita contra la despoblació".

05

COMUNICACIÓ I DIVULGACIÓ

06. III Jornades per al coneixement de l'entorn Espadà-Millars.

06. Mercat a l'Antiga.

07. La treta de suro.

07. Campanya Patrimoni etnogràfic, herència d'un poble.

08

RECOMANEM

08. Almedíjar VIVE, una alternativa a la despoblació.

ALMEDÍJAR ACULL LA XVII TROBADA DELS POBLES DEL PARC NATURAL DE LA SERRA D'ESPADÀ

El 28 de setembre de 2019 es va celebrar l'edició d'enguany, en la qual ens vam donar cita a Almedíjar, poble que va acollir a les persones vinculades amb aquest projecte, el de "fer" Territori en Espadà, una iniciativa que sorgeix de la voluntat de connectar-nos en xarxa, amb la integració d'artesans i artesanes, associacions de l'àmbit cultural, empreses que desenvolupen la seua activitat en el Parc Natural i tota persona que habita i viu la Serra.

En un ambient distès, i com és habitual, el fresc matí ens va rebre en la preparació de l'espai (no sense algun problema logístic d'última hora, que va poder ser resolt satisfactòriament) amb el muntatge de carpes, taules i cadires, i la distribució de les persones que van participar en la fira del Parc: 14 artesans i artesanes, 18 associacions, i, com a nota destacada, la quasi totalitat dels municipis que integren el Parc Natural, juntament amb les dues Mancomunitats que comparteixen territori amb el Parc Natural, Espadán-Mijares i Alto Palancia.

La Unió Musical Somnis d'Artista d'Almedíjar, que va inaugurar la jornada, la frescor del Cercaviles musical de l'Escola de Dolçainers i Tabaleters de la Vall de Va segar, i l'eclèctic grup Espadán Quartet, grup musical d'estil barroc intèrpret de peces de totes les èpoques, van amenitzar la mostra de productes i recursos de la Fira, en la qual tant artesans i artesanes van mostrar la seua activitat, com va ser el cas de l'apicultor d'Eslida, Pepote, amaestrador d'abelles, que va desplegar tot l'instrumental propi del melero, com la mostra cesterà, un ofici antic i arrelat a Almedíjar des d'antany i del que es va poder comprovar in situ el seu procés creatiu, o el procés artesà i manual d'Atenea Colección, que modela reproduccions arqueològiques i detalls en materials naturals.

El programa també va incloure activitats per a tots els públics, amb la ruta interpretativa dels Oficis i de l'Aigua, a càrrec de l'Alberg La Surera, situada en el mateix poble, el maridatge de vins i formatges, a càrrec de Cellers Alcoví i Formatgeria Els Corral, ambdues empreses d'Almedíjar i certificades amb la Marca Parcs Naturals, el tast d'olis de la Cooperativa Agrària "Ayr" de la Vall de Almonecir, també certificada amb la Marca Parcs Naturals; certificades amb el mateix segell, les empreses Viunatura i Itinerantur van completar la secció d'activitats, respectivament, amb una tirolina i rocòdrom (disg dels i les més xicotetes), i la projecció del Microdocumental sobre la treta del suro en el Parc Natural, que es va projectar en el Museu Etnogràfic d'Almedíjar (que alberga una exposició permanent del suro); aquest espai també va albergar l'exposició (de caràcter itinerant) Terra de Castells, maquetes que reconstrueixen els castells del Parc Natural de la Serra de Espadán (cedida al Parc pel seu autor, Joaquín Pérez Collado, veí del poble de Higuera, i exposada en el Centre de Visitants).

En el museu també es va poder veure la projecció d'un projecte pilot impulsat des del personal del Parc Natural, en el qual l'alumnat del Col·legi Públic Francisco Mondragón, d'Eslida, van registrar i van editar uns videos centrats en algun element del patrimoni natural, cultural, etnològic o arquitectònic del seu poble, amb l'objectiu d'implicar a les noves generacions en el coneixement i posada en valor del seu entorn.

En aquesta edició, i continuant amb l'annualitat anterior, va tenir lloc la II Trobada d'Entitats, dinàmica centrada enguany en el problema de la despoblació, un problema que afecta directament a tots els pobles de la serra. Per a açò es va organitzar dues taules redones, una al matí denominada "Procés en marxa per a lluitar contra la despoblació", en la qual es va exposar el projecte contra la despoblació iniciat per l'associació Almedíjar VIVE, i moderada pel Centre d'Estudis i Innovació per a la Participació "Heterotopia"; i una altra després de la parada per al menjar, en format col·loqui, "Estratègies comunes dels pobles de la Serra d' Espadà per a lluitar contra la despoblació", moderada també per "Heterotopia", amb una gran afluència i una resenyable participació multitudinària, els resultats de la qual es bolcaran en un document final, que presentarà el PEU.

MINI-TROBADA A MATET

CUARTA MINI-TROBADA DEL 2019

Ens reunim per a seguir avançant i posant en comú les pròximes cites que tenim programades. En aquesta ocasió vam tenir d'amfitrió al renovat ajuntament de **Matet**, que afronta amb il·lusió aquesta nova etapa i els reptes que se'ls plantegen. Avancem en la constitució dels grups de treball per a preparar la **XVII Trobada dels Pobles del Parc Natural**, grups de treballs relacionats amb els artesans locals, amb les associacions i municipis dels pobles de la serra, l'organització de la **II Trobada d'Entitats**, que enguany se centra en la despoblació amb el lema *què fem en el TerritoriEspadà per a evitar la despoblació en els nostres pobles?* i sobre el seu finançament i difusió. Després d'aquesta informació, la reunió se centra en com organitzar la II Trobada d'Entitats sent l'opció adoptada la d'organitzar dues taules redones que se centraren en **dos temes concrets**; al matí es presentaria la iniciativa

que duu a terme l'Associació **AlmedijarVive**, un projecte dirigit a fixar població en el municipi. Una segona taula redona, a celebrar-se a la vesprada, abastaria la pregunta **quins projectes**, iniciatives, idees, etc., s'estan desenvolupant o es volen desenvolupar per a intentar **evitar la despoblació dels nostres pobles?**

Per a preparar aquesta taula redona i poder contextualitzar aquest col·loqui es va sol·licitar a tots els participants els seus projectes, iniciatives, etc., que s'estan desenvolupant o que es pensa que puguen desenvolupar-se en les diferents poblacions amb la finalitat d'evitar la despoblació. Aquest últim tema va donar lloc a un interessant col·loqui sobre la problemàtica que genera la despoblació per a tots els nostres municipis. Finalment, visitem la seu del **Centre per al Coneixement del Paisatge** que ens van presentar els projectes i iniciatives en els quals treballen, així com una mostra de la magnífica col·lecció de mapes que han anat recopilant en els molts anys que porten treballant en el coneixement i la interpretació del paisatge.

MINI-TROBADA ESPECIAL

AMB REPRESENTANTS
DEL CONSELL EUROPEU I EL PROGRAMA
D' EXTENSIÓ UNIVERSITÀRIA

El **Conveni Marc del Consell d'Europa** sobre el valor del Patrimoni Cultural per a la societat, conegut com a Convenció de Faro, signat en la ciutat de **Faro** (Portugal) en 2005, proposa un nou concepte de patrimoni cultural en el qual les persones i els valors humans ocupen un lloc central. És una de les Cartes i Recomanacions internacionals que, sense tenir valor normatiu, més ha influït aquests últims anys en els països del nostre entorn i **subratlla el valor i el potencial del patrimoni cultural** com a recurs per al desenvolupament sostenible i per a millorar la qualitat de vida de les persones, així com el dret de totes les persones a establir vincles amb el patrimoni cultural.

El 9 i 10 de setembre, una delegació de la Convenció de Faro del Consell d'Europa va visitar Castelló per a conèixer i avaluar el projecte Patrimoni del Programa d'Extensió Universitària de la Universitat Jaume I i els grups que formen part d'aquesta xarxa.

Territori Espadà, com a part del projecte Patrimoni del PEU, va acollir aquesta reunió en el Centre d'Informació del Parc Natural amb la finalitat de donar a conèixer el Pla d'Acció de Faro, que pretén posar en pràctica els principis de la Convenció de Faro.

En aquesta reunió **es va exposar el projecte** en el qual estem, tots, embarcats **Territori Espadà**, així com obrir les portes i visibilitzar molts altres projectes que es duen a terme en la Serra Espadà. Van estar presents representants d'ajuntaments, d'empreses que desenvolupen la seua activitat en el Parc Natural, representants d'associacions de l'àmbit cultural i associatiu i del Parc Natural. AlmedíAr, Artana, Eslida, Suera, Itinerantur, Centre Cultural de Suera, "FES, Festivals d'Arts Escèniques a la Serra d'Espadà", "Associació Cultural Muntanyes de la Guerra, GEBAL", Grup d'Estudis de la Batalla de Llevant, "Cooperativa de Treball Associat sense ànim de lucre Canopia", AlmedíArVIVE, "Heterotopia, Centre d'Estudis i d'Innovació per a la Participació", Artanapedia, Centre pel Coneixement del Paisatge (Matet), van mostrar els seus projectes vinculats al patrimoni cultural.

Aquesta reunió va a permetre, als representants de la Convenció de Faro, l'anàlisi de la fase en la qual es troba el projecte Territori Espadà i s'elaborarà un document amb recomanacions per a orientar i millorar aquest projecte. Finalment, aquest document també determinarà el procés del projecte global Patrimoni del Programa

MESA DE TREBALL CONTRA LA DESPOBLACIÓ

En les mini-trobades celebrades durant aquest any s'ha tractat sempre del problema de la despoblació en l'àmbit territorial de Territori Espadà i com podem lluitar per a evitar la pèrdua de la nostra població i del seu patrimoni cultural. A proposta d'aquestes reunions s'ha creat una mesa de treball per a analitzar què podem fer per a lluitar contra la despoblació. **Actuacions que puguin ser un punt de partida** per a la interlocució amb els organismes amb competències en l'aplicació d'aquelles mesures que fruit d'aquest grup de treball es proposen aplicar en el nostre territori.

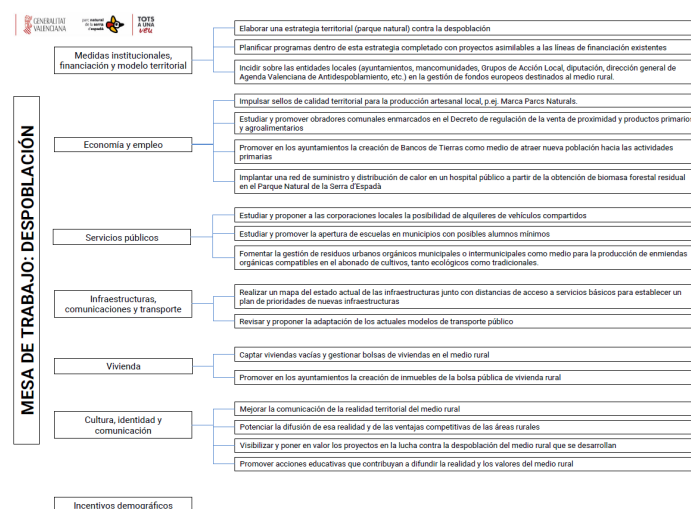
El dia 17 de setembre es va convocar la primera reunió per a **definir línies d'actuació** que eviten la despoblació. En aquesta reunió es va treballar sobre aquells conceptes que poden debatre's i analitzar-se en pròximes convocatòries amb la finalitat d'adoptar postures comunes per a tot el nostre territori que puguin defensar-se davant els organismes públics. Els sis grans grups d'actuacions a considerar s'han agrupat sota els epígrafs següents:

Mesures institucionals i model territorial; Economia i ocupació; Serveis públics; Infraestructures, comunicacions i transport; Habitatge; Cultura, identitat i comunicació i Incentius demogràfics.

d'Extensió Universitària de la Universitat Jaume I com a projecte integrat en la Xarxa de la Convenció de Faro.

Una informació més extensa d'aquesta reunió queda a la vostra disposició al següent enllaç:

<https://territoriespada.com/2019/10/17/1016/>

En el quadre de dalt es mostren les accions que poden desenvolupar-se per a cadascun d'aquests. Tot açò obri un interessant camp d'actuacions que hem de desenvolupar per a presentar davant els organismes oficials, proposant la seua aplicació al nostre territori com un **document d'acció inicial**.

Els municipis, amb el **suport de la Diputació Provincial i de les Mancomunitats**, han de ser partícips directes en l'estratègia per a la lluita contra la regressió demogràfica i per a frenar el fenomen de la despoblació en el medi rural. Aquest document ha de servir per articular, inicialment, un **pla de mesures concretes** que desenvolupen a curt o mig termini les accions que des de Territori Espadà considerem urgent desenvolupar en el nostre àmbit territorial.

En dates pròximes aquest grup de treball convocarà una nova reunió per a establir un calendari en el qual desenvolupar les diferents accions.

III JORNADES PER AL CONEIXEMENT DE L'ENTORN ESPADÀ- MILLARS

20 DE JULIOL AL MUNICIPI DE
SUERA

El 20 de juliol es va celebrar la tercera edició d'aquestes jornades que es van iniciar en 2017 a Fanzara. En aquesta ocasió el municipi triat va ser Suera. El Parc Natural va participar amb una xarrada sobre els valors naturals i culturals de la serra d' Espadà. Durant l'esdeveniment s'han tractat assumptes d'actualitat com la despoblació i la nova manera de vida en les zones rurals. Les jornades han sigut organitzades pel Centre Cultural de Suera i compten amb el suport de la Diputació de Castelló, la Mancomunitat Espadà-Millarsares, l'Ajuntament de Suera i el projecte SOM (Suera Obert Museu).

Font: castellóninformación.com

MERCAT A L'ANTIGA DE AÍN PRIMER DIUMENGE D'AGOSTO

El equip de l'Oficina Tècnica del Parc Natural, en col·laboració amb els ajuntaments, participa en les fires dels municipis que estan inclosos en l'espai natural, entregant i recollint carpes i oferint informació i atenció al públic.

LA TRETA DEL SURO

JORNADA DE DEMOSTRACIÓ A AÍN

La treta de suro es realitza durant els mesos d'estiu, la qual cosa fa inviable oferir aquesta activitat a la població escolar, que és la que més visites concentra a l'espai natural protegit. Però resulta necessari sensibilitzar i conscienciar a la població sobre la importància de l'ús del suro i la seua repercussió en la conservació del Parc Natural. Per a aconseguir aquest objectiu el 13 de juliol es va organitzar una jornada sobre la treta. L'activitat va consistir en un curt passeig pel municipi d'Aín en la qual els participants van poder gaudir d'una demostració pràctica.

CAMPANYA "PATRIMONI ETNOGRÀFIC, L'HERÈNCIA D'UN POBLE

**CASTELL I TRINXERES DE
VILLAMALUR**

El Parc Natural organitzà una jornada per a descobrir dos dels millors complexos de trinxeres conservats de la Guerra Civil Espanyola a la Serra d'Espadà, les trinxeres de El Cabezo i El Jupillo.

"ALMEDIJAR VIVE"

UNA ALTERNATIVA A LA DESPOBLACIÓ

El fenomen de la despoblació associat a les àrees rurals ve centrant el discurs a nivell social i polític, i en l'actualitat s'ha convertit en un dels fets que permeten caracteritzar a una gran part dels municipis en aquest tipus de territoris.

En 1985, molt abans que aquest concepte es disparara en els mitjans de comunicació i en la quotidianitat dels pobles, el periodista **Paco Cerdà** va retratar el resultat d'un viatge per l'**Espanya despoblada**.

La província de Castelló es suma a aquest mapa en el qual viu una mitjana de menys de 8 hab/m2.

La despoblació és un concepte que retrata la realitat de pobles que es perfilen com a llocs en els quals l'envelliment de la població o l'èxode laboral entre altres dades, retornen un diagnòstic particular.

A mitjan 2018, la comarca de l'Alt Palància figurava com la setena amb menor taxa de natalitat de la província de Castelló, i l'octava pel seu índex de mortalitat. 18 dels seus 27 municipis presentaven dades demogràfiques amb un cens menor de 500 habitants. Almedijar és un d'ells. Situat dins del PN de la Serra de Espadán, té censats menys de 200 habitants, dels quals poc més de 100 viuen tot l'any, ha perdut la major part dels seus serveis en els últims temps, i es resisteix a desaparèixer.

Conscients de la seua situació actual, un grup integrat per veïns i veïnes de diferents edats, han configurat l'Associació sense ànim de lucre ALMEDÍXER VIU.

Es reuneix periòdicament amb l'objectiu de reflexionar al voltant de la problemàtica de la despoblació i de proposar alternatives orientades a frenar aquest procés a partir de la dinamització local.

Compten amb el respaldat de l'ajuntament del municipi i amb l'acompanyament tècnic del Centre d'Estudis i d'Innovació per a la Participació *Heterotopia dins del marc del Programa d'Extensió de la Universitat (#*PEU) de la Universitat Jaume I (#UJI) de Castelló.

El seu horitzó és clar: revitalitzar el teixit econòmic i social del poble, i potenciar i enfortir la cultura pròpia, contribuint d'aquesta manera a frenar el procés de despoblació. La proposta s'articula al voltant de 4 línies estratègiques:

- Reobrir l'escola amb una oferta educativa de qualitat.
- Recuperar serveis orientats a cobrir les necessitats de la població.
- Reinventar formes de producció que reforces i amplien el teixit empresarial existent.
- Facilitar l'accés a la vivenda.

AlmedíjarVive, posa l'accent en les fortaleses de la seua població, argumentant les possibilitats que existeixen per a l'establiment de manera contínua de persones que actualment només freqüenten el poble en temporades vacacionals, i plantejant l'acolliment de nova població que, atreta per les característiques del territori, decidisca instal·lar-se en ell.

Fuente y más información:

almedijar.vive@gmail.com

Facebook: @almedijarvive

